

Quod si quippiam est immobile & perpetuum & separabile, patet quod speculatiua est cognoscere: at non physica: (de mobilibus naque quibusdam physica est) nec mathematica, sed prioris amabus. Physica etenim circa inseparabilia quidem, sed non immobilia: mathematica vero nonnulla sunt circa immobilia quidem, non tamen separabilia fortasse, sed vt materia: prima vero etiam circa separabilia, & immobilia. Necessse autem est omnes quidem causas perpetuas esse, maxime vero has: hæc etenim causas manifestis diuinorum sunt. Quare tres vtique erunt speculatiua philosophia, mathematica, physica, theologia. Manifestum est enim, quod sicubi diuinum existit, in tali natura existit. Et honorabilissimum oportet circa honorabilissimum genus esse. Speculatiua itaque aliis scientiis præponenda sunt, hæc vero speculatiuis. Dubitauerit etenim aliquis, verum prima philosophia vniuersalis sit, an circa aliquod genus, & vnam naturam. Non enim idem modus est, atque in mathematicis. Sed geometria quidem, & astrologia circa quadam naturam sunt: illa vero vniuersaliter omnibus communis est. Si igitur non est aliqua alia substantia, præter eas, quæ naturâ consistunt, physica profecto prima scientia est. Quod si est aliqua substantia immobilis, hæc prior & philosophia prima, & vniuersalis sic, quod prima: & de ente, prout ens est, ac quid est, & quæ ei insunt, prout ens est, speculari huius est.

CAPVT II.

Sed cum ens illud, quod simpliciter dicitur, multipliciter dicatur, quorum vnum quidem erat, quod secundum accidens, aliud vero quod vt verum, & non ens, vt falsum: præter hæc autem sunt prædicationis figura, vt quid, quale, quantum, vbi, quando, & si quid aliud hoc modo significat. Item præter hæc omnia, quod potentia, & actu. Cum itaque ens multipliciter dicatur, primo de eo, quod secundum accidens est, dicendum, quod nulla circa illud speculatio est. Signum autem, quod nulli scientia curæ est illud, neque actiua, neque factiua, neque speculatiua: nec enim qui facit domum, facit simul quæ accidunt domui factæ: infinita nanque sunt. Quibusdam enim delectabilem, quibusdam noxiam, quibusdam vtilem, nihil prohibet factam esse, & (vt ita dicam) ob eas res omnes esse aliam, quarum nullius factiua est adificatiua: iimili modonec geometria ea,

A *εἰ δὲ πρῶτον ἀκίνητον καὶ αἰθέριον καὶ χωρεῖσθαι φανερόν ὅτι θεωρητικῆς τὸ γινῶσθαι οὐ κινήσεως φαιστικῆς γὰρ, (ὡσεὶ κινήσει γὰρ πῖνον ἢ φαιστικῆ) οὐδὲ μαθηματικῆς, διὰ τὸ θεωρεῖσθαι ἀμφοῖν. ἢ μὲν γὰρ φαιστικῆ περὶ ἀρχαίους μὲν, ἀλλὰ ἐν ἀκίνητοις τῆς μαθηματικῆς ἐστὶ περὶ ἀκίνητα μὲν, οὐ χωρεῖσθαι δὲ ἴσους, ἀλλ' ὡς ἐν ὕλῃ ἢ τῆς θεωρητικῆς καὶ περὶ χωρεῖσθαι καὶ ἀκίνητα ἀλλήλων ἢ πάντα μὲν τὰ αἴτια αἰδέσθαι, μετὰ τὰς δὲ ταῦτα. ταῦτα γὰρ αἴτια τῆς φανερότης τῆς θεῶν. ὡς τε τρεῖς αἰεὶ εἰν φιλοσοφίᾳ θεωρητικῆς, μαθηματικῆς, φαιστικῆς, θεολογικῆς. ἢ γὰρ ἀδύνατον, ὅτι εἴπου τὸ θεῶν ἑσπάρχει, ἐν τῇ ταύτῃ φύσει ἑσπάρχει καὶ τῶν τιμωμάτων τῶν θεῶν περὶ τὸ τιμωμάτων γένος, ἢ αἰ μὴ οὐκ θεωρητικῆς τῆς δὴ μὲν ὁπτησῶν ἀμετῶν, αὐτῆς δὲ τῆς θεωρητικῆς. ἀπορήσας γὰρ αὐτῶν, ποτε εἶν ποσὸν ἢ θεωρητικῆς φιλοσοφίας καὶ θεῶν ὅσων, ἢ περὶ γένος καὶ φύσιν μίαν. οὐ γὰρ ὁ αὐτὸς ἕσπος, οὐδ' ἐν τῇ μαθηματικῆς, ἀλλ' ἢ τῆς γεωμετρίας καὶ ἀστρονομίας, περὶ πῶς φύσιν ἰδίῳ εἶσιν, ἐκείνη δὲ καὶ ὅλας πασῶν κοινή. εἰ μὴ ἐν μὴ ὅσων περὶ ἑτέρας οὐσίᾳ παρὰ τὰς φύσιν σωστικῆς, ἢ φαιστικῆς αἰεὶ ἐν θεωρητικῆς. εἰ δὲ ὅσων περὶ οὐσία ἀκίνητος, αὐτῆς θεωρητικῆς καὶ φιλοσοφίας θεωρητικῆς καὶ θεῶν ἑσπος ὅτι θεωρητικῆς καὶ περὶ πῶς ὅσων ἢ ὄν, ταύτης αἰεὶ θεωρητικῆς, καὶ τὴν ἑσπάρχοντα καὶ ὅλας ἢ ὄν.*

Κεφάλαιον β.

A *Δὲ ἐπεὶ τὸ ὄν τὸ ἀπλῶς λεγόμενον λέγεται πολλαχῶς, ὡς ἐν ὑπὸ λέ τὸ κατὰ συμβεβηκός, ἔτιρον δὲ τὸ ὡς ὁμοῦδες, καὶ τὸ μὴ ὄν, ὡς τὸ ψευδές παρὰ ταῦτα δὲ ὅσων τῶν ὄν, ὡς τὸ φερόμεν, ὅσων τὸ ἴδιον, τὸ δὲ ποσόν, τὸ δὲ πῶς, τὸ δὲ ποτε, καὶ εἰ πὸ ὁμοσμίνας τῆς ἑσπος τῶν ἑπὶ παρὰ ταῦτα πάντα τὸ διδάμει καὶ ἐργαία: ἐπεὶ δὲ πολλαχῶς λέγεται τὸ ὄν, θεωρεῖται περὶ τῆς κατὰ συμβεβηκός λεκτικῆς, ὅτι οὐδεμία περὶ αὐτὸ ὅσων θεωρεῖται σημεῖον δὲ οὐδεμία γὰρ ὁπτησῶν ὁπμελές περὶ αὐτῶν, ἢ τε θεωρητικῆς, ἢ τε ποιητικῆς, ἢ τε θεωρητικῆς. οὐ γὰρ ὁ ποῖον οἰκίαν, ποῖος ὅσων συμβαίνει αἰμα τῆς οἰκίας γινώσκῃ (ἀπειρεσ γὰρ ὅσων) τῶν ὑπὸ γὰρ ἢ θεῶν, τῶν δὲ βλαβεράν, τῶν δὲ ἀφίλιμον οὐδὲν ἔστω κωλύει τῶν ποιητικῶν, καὶ ἑτέραν, ὡς εἰπὴν, πῶς τῶν ὄντων: ὡς οὐθενός ὅσων ἢ οἰκοδομικῆς ποιητικῆς. τὸν αὐτὸν δὲ ἑσπος, οὐδ' ὁ γεωμετρίας*

θεωρητικῆς